

Nr. 69

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning, m. m.; given Stockholms slott den 27 februari 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

- 1) antaga härvid fogat förslag till lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning,
- 2) bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att särskilda bestämmelser om undantag från riksbankslagens föreskrifter beträffande riksbankens sedelutgivningsrätt skall gälla även för tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1971. Därvid föreslås, att maximibeloppet för sedelutgivningsrätten höjs från 13 till 13,5 miljarder kr.

Vidare föreslås att riksbanken under samma tid får fortsatt befrielse från skyldigheten att vid anfordran inlösa bankens sedlar med guld.

Förslag

till

Lag**med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning¹**

Härigenom förordnas, att under tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1971 följande särskilda bestämmelser skall gälla i stället för bestämmelserna i 9 § och 11 § första stycket lagen (1934:437) för Sveriges riksbank.

1 §

Riksbanken får utge sedlar till ett belopp av högst tretton miljarder femhundra miljoner kronor.

2 §

Under tid då riksdagen ej håller session får Konungen på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av fullmäktige i riksgäldskontoret medge riksbanken att utge sedlar till ett belopp av ytterligare högst sjuhundra miljoner kronor, om det är nödvändigt med hänsyn till utomordentliga omständigheter. Blir sådant medgivande icke godkänt av riksdagen inom tjugo dagar från början av nästa session, upphör medgivandet att gälla vid utgången av nämnda tid.

3 §

Som riksbankens metalliska kassa räknas allt guldmynt och omyntat guld som tillhör riksbanken.

¹ Senaste lag i ämnet se 1969:195.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 27 februari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GELJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, LÖFBERG, LIDBOM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning, m. m.* och anför:

Riksbankens rätt att ge ut sedlar grundas på 72 § regeringsformen. Enligt detta lagrum har riksbanken även skyldighet att vid anfordran lösa in utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, om inte Kungl. Maj:t och riksdagen i viss ordning medger undantag. Närmare föreskrifter om sedelutgivningen finns i 9—11 §§ lagen (1934: 437) för Sveriges riksbank (riksbankslagen), som innehåller regler om sedeltak, sedeltäckning och riksbankens metalliska kassa. Riksbankslagens bestämmelser i dessa hänseenden har emellertid inte ägt tillämpning sedan år 1940. En redogörelse för författningar i dessa ämnen, utfärdade år 1939 och senare, har lämnats i prop. 1966: 44 s. 4. Enligt lagen (1969: 195) med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning gäller under tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1970 i stället för 9 § och 11 § första stycket riksbankslagen särskilda bestämmelser. Riksbanken får enligt dessa ge ut sedlar till ett maximibelopp av 13 miljarder kr. Därutöver får Kungl. Maj:t under tid när riksdagen inte håller session på framställning av riksbanksfullmäktige och efter hörande av fullmäktige i riksgäldskontoret medge riksbanken att ge ut sedlar till ett belopp av ytterligare högst 700 milj. kr., om det är nödvändigt med hänsyn till utomordentliga omständigheter. Medgivandet upphör att gälla om riksdagen inte godkänner det inom 20 dagar från början av nästa riksdagssession. Som riksbankens metalliska kassa räknas allt guldmynt och omyntat guld som tillhör riksbanken.

Genom kungörelsen (1969: 196) om befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens medgivande befriat riksbanken från denna skyldighet för tiden t. o. m. den 30 juni 1970. Banken har dock rätt att dessförinnan åter uppta inlösningen av bankens sedlar om förhållandena ger anledning till detta.

Angående utredningar om riksbankens sedelutgivningsrätt samt bankokskottets utlåtanden med anledning av den provisoriska lagstiftningen hänvisas till prop. 1965: 72 s. 6. Vidare kan nämnas att bankokskottet behandlat frågan om den provisoriska lagstiftningen senast i BaU 1969: 25.

I skrivelse den 22 januari 1970 har *fullmäktige i riksbanken* hemställt att gällande lagstiftning med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivningsrätt ges förlängd giltighet till utgången av juni 1971 och att maximibeloppet för sedelutgivningsrätten i samband därmed höjs till 13,5 miljarder kr. Härjämte har fullmäktige begärt att riksbanken för tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1971 fritas från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld, med rätt dock för riksbanken att före utgången av denna tid återuppta inlösningen av bankens sedlar om förhållandena ger anledning till detta.

I skrivelsen har fullmäktige vidare anförts.

Vid utgången av år 1969 utgjorde beloppet utelöpande sedlar 10 962 milj. kr. Det högsta beloppet under året redovisades emellertid den 23 december och uppgick till 11 491 milj. kr. När sedelomloppet var som störst under året förelåg sålunda en marginal för ytterligare sedelutgivning om 1 508 milj. kr., motsvarande omkring 13,1 % av den då utelöpande sedelmängden. Om beloppet utelöpande sedlar vid de skilda rapportdagarna under år 1969 jämförs med motsvarande siffror för föregående år, finner man att förändringarna i sedelomloppets omfattning varierat mellan en ökning på 9,4 % den 7 april och en höjning på 2,2 % den 23 december. Om sedelomloppet under år 1970 skulle procentuellt öka lika mycket som under år 1969 skulle utelöpande beloppet sedlar komma att under år 1970 inrymmas under det nuvarande sedeltaket. Men med hänsyn till den osäkerhet som är förenad med försök att bedöma sedelomloppets utveckling bl. a. därför att denna vissa rapportdagar kan påverkas av tillfälliga omständigheter — och till önskvärdheten att hålla en betryggande säkerhetsmarginal torde maximibeloppet för riksbankens sedelutgivningsrätt för nästa budgetår böra höjas med förslagsvis 500 milj. kr. till 13,5 miljarder kr.

Över framställningen har efter remiss yttrande avgetts av *fullmäktige i riksgäldskontoret*, som inte haft något att erinra mot bifall till riksbanksfullmäktiges förslag.

Departementschefen. I fråga om riksbankens rätt att ge ut sedlar gäller f. n. — i stället för riksbankslagens motsvarande bestämmelser — lagen (1969: 195) med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning. Dessa bestämmelser innebär bl. a., att riksbanken får ge ut sedlar till ett belopp av högst 13 miljarder kr. 1969 års lag, som gäller till utgången av juni 1970, har liksom den föregående lagstiftningen på området tillkommit som ett provisorium.

Riksbanksfullmäktige har hemställt om förlängning av den provisoriska

lagstiftningen under ytterligare ett år. Riksgäldsfullmäktige har inte haft något att erinra mot detta. Även jag biträder förslaget.

Samtidigt har riksbanksfullmäktige föreslagit en höjning av maximibeloppet för sedelutgivningen från nuvarande 13 miljarder kr. till 13,5 miljarder kr.

Riksbanksfullmäktige anser höjningen nödvändig som säkerhetsmarginal för att kunna täcka oförutsedda ökningar av sedelbehovet. Jag har ingen erinran mot förslaget och förordar att bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning under tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1971 meddelas genom särskild lag i överensstämmelse med 1969 års lag i ämnet men med den jämkningen att maximibeloppet för sedelutgivningen höjs till 13,5 miljarder kr.

Vad slutligen angår riksbankens skyldighet att vid anfordran lösa in utgivna sedlar med guld efter deras lydelse biträder jag riksbanksfullmäktiges förslag om befrielse från denna skyldighet för tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1971. Banken bör dock liksom nu ha rätt att åter uppta inlösningen av bankens sedlar före utgången av denna tid, om förhållandena skulle ge anledning till detta.

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till *lag med särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning*.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att

- 1) antaga nyssnämnda lagförslag;
- 2) medge, att riksbanken för tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1971 fritas från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att före utgången av denna tid åter uppta inlösningen av bankens sedlar om förhållandena ger anledning till detta.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten